

Волосатих О. Ю.

ВІКТОР КОСЕНКО: МУЗИКА ДЛЯ ТЕАТРУ. НЕЗДІЙСНЕНІ ОПЕРНІ ЗАДУМИ

Видатний український композитор першої третини ХХ століття Віктор Степанович Косенко відомий переважно як автор симфонічних, камерно-інструментальних і камерно-вокальних творів. Практично, незнаною досі є його творчість у музично-театральній галузі. Навіть сама постановка питання – «Косенко і музичний театр» – може видатися дивною і парадоксальною. Адже з біографічних нарисів і досліджень творчості митця відомо, що В. Косенко не написав жодної опери. Винятком можна вважати згадану часом роботу композитора над оперою «Марина», нібито першою й останньою. Проте детальне вивчення документальних джерел справляє враження, що опера «Марина» мала б стати лише завершенням тривалої діяльності В. Косенка в галузі музичного театру, вінцем його наполегливої роботи. Цікаво, що передувало їй? Мета статті – віднайти інформацію для їхньої, хоча б часткової, реконструкції і висвітлити недостатньо вивчені сторінки діяльності композитора. Основний матеріал для дослідження становлять його листи й нотатки, спогади рідних, близьких, друзів та учнів, які містять найбільш повну інформацію. Власне нотні матеріали, за окремими винятками, не досяжні для опрацювання. На брак нотних джерел для вивчення творчості В. С. Косенка вже звертали увагу українські музикознавці, зокрема Валер'ян Довженко, перший біограф композитора. У зауваженнях до складеної ним нотографії творів митця, чи не найповнішої на сьогодні, він підкреслює: «<...> Нотографія може бути ще поповнена деякими творами, досі не відшуканими, але про існування яких є, однак, деякі відомості <...> Перелік цих робіт подано тут не повністю»¹.

Це спричинено передусім своєрідністю творчого методу автора, на яку вказують у своїх спогадах його близькі і друзі. Музичні твори набували остаточного, завершеного вигляду в уяві композитора, у найменших деталях зберігалися в його музичній пам'яті (неодноразово він по пам'яті і виконував їх), і лише після цього набували втілення в нотному записі, на папері². «Нехай укладеться в голову, тоді вже й запишу» – говорив він³. Як відомо, в останній період своєї творчості композитор не міг приділяти багато часу такій роботі, оскільки вона вимагала значних фізичних сил. Саме тому залишилася невідомою слухачам опера «Марина», значну частину якої композитор не тільки задумав, а й детально опрацював, але не зафіксував.

Однак музичних ідей і задумів було настільки багато, що часом, нашвидкуруч зафіксовані в чернетках, вони протягом тривалого часу зберігалися до свого остаточного опрацювання. Природно, що не всі ескізи були завершені – деякі рукописи творів втрачені назавжди, а відновити їх по пам'яті композитор не мав сил і часу. Так склалася,

¹ Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 109.

² «Мені доводилося спостерігати, як у Віктора Степановича народжувалися нові твори. Музика набирала закінченого вигляду у нього “в голові”. Він міг грати свої речі, коли ще не було записано жодної нотки а коли брався записувати, то, можна сказати, – працював “запоєм”, заглиблено, забуваючи попоїсти, а на запитання відповідав здебільшого нісенітницями», – згадує Федір Дембновецький, племінник дружини композитора (Дембновецький Ф. Життя моє стало одухотворене / Федір Дембновецький // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 87).

³ Цит. за: Скороход В. Наше тріо / Всеволод Скороход // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 103.

наприклад, доля струнного квартету, який автор вважав досить вдалою роботою і планував, зредагувавши його, присвятити харківському квартету імені М. Леонтовича¹.

Багаторічна робота над інструментальною музикою для ансамблів і оркестрів різного складу, наявність у доробку визнаних шедеврів симфонічного жанру свідчать про спроможність композитора створити багатобарвне симфонічне тло для розгортання дії драматургічного й оперного сюжетів, якнайкраще втілити і безпосередні почуття персонажів, і складний психологічний підтекст їхніх дій. Автор глибоко розумів природу вокального виконавства, тривалий час співпрацював із видатними співаками. Його хоровий і камерно-вокальний доробок уповні дорівнює симфонічному за якістю, а в деяких моментах, можливо, й перевершує його. Добре відома його увага до емоційної виразності інтонації вокальної музики і до максимально повного використання доречних виконавських засобів. А основою музичної виразності для нього в усіх жанрах творчості була щира і наспівна мелодія². Ці характерні ознаки творчості композитора неодмінно малися на увазі під час реконструкції музично-драматичної спадщини В. Косенка, до якої належить і музика до драматичних вистав різних жанрів, зокрема кіномузика, а також нездійснені і незавершені оперні задуми.

Перше наближення В. Косенка до музичного театру відбулося під час його навчання в Петербурзькій консерваторії. 1917 року він створив музику до театральних вистав для малого складу оркестру, яку з часом переклав для струнного квартету³. Подальша доля творів не відома, бракує і детальної інформації про них. Показовим є звернення автора до театру, його зацікавлення цією галуззю композиторської творчості.

Наступним етапом музично-драматичної творчості композитора можна вважати його роботу над музичним оформленням кінофільмів. У середині 1920-х років В. Косенко виступав у кінотеатрах Житомира як піаніст-акомпаніатор і керівник оркестру, грою якого супроводжувалося демонстрування фільму. Відповідно до розгортання екранної дії, виконувалися як транскрипції світової класики, ретельний добір і опрацювання якої здійснював композитор, так і його музика, у якій відтворювалися думки і почуття героїв фільму. Збереглися спогади про те, що глядачі часом переглядали одну й ту ж стрічку кілька разів, щоб послухати музичний супровід. Щоразу вони бачили й сприймали музику інакше, оскільки вона постійно змінювалася, урізноманітнюючи і збагачуючи візуальний ряд кінокартини⁴.

У житомирський період було створено й музику до двох драматичних вистав, які мали бути показані під час гастролей театром «Червоний факел». До п'єси Івана Кочерги «Фея гіркого мигдалю» було написано інтродукцію і пролог для малого складу оркестру. Ця сценічна музика увійшла в театральний побут, твір неодноразово виконувався саме з нею. Не так вдало склалася доля п'яти музичних номерів до «Любові під в'язами» Ю. О'Ніла. Створена у тісній співпраці з виконавським колективом, вона не набула сценічного втілення через передчасне припинення гастролей театру. Згодом частину номерів було втрачено, і до зібрання творів композитора потрапили лише Вступ, Індійський танець і Драматичний етюд. Інструментальні

¹ Див.: Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К.: Муз. Україна, 1975. – С. 53; Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К.: Мистецтво, 1949. – С. 107.

² Див.: Фільц Б. Фортепіанна творчість В. С. Косенка / Б. Фільц. – К.: Мистецтво, 1965. – С. 57.

³ Див.: Стецюк Р. Віктор Косенко / Р. Стецюк. – К.: Муз. Україна, 1974. – С. 48.

⁴ Див.: Олійник О. С. В. Косенко : популярний нарис. – К.: Муз. Україна, 1989. – С. 26; Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К.: Муз. Україна, 1975. – С. 27, 113–116.

фрагменти музики, які збереглися, виконувалися у 50-х роках фортепіанним квінтетом і саме у такому вигляді досить широко побутували¹.

Перший задум створити оперу зафіксовано навесні 1928 року у листах композитора. Перебуваючи в Харкові, він активно обговорював можливість отримати замовлення на створення опери за історичною трагедією І. Карпенка-Карого «Сава Чалий»². Про рівень майбутнього твору свідчить принаймні те, що до написання лібрето планувалося залучити Івана Кочергу³. В. Косенка захопила ця ідея, і ще до офіційного рішення (до речі, так і не прийнятого⁴) він розпочав роботу над твором. Сценічно вирішити драматичні образи майбутньої опери композиторові допомагав керівник театру «Березіль» Лесь Курбас⁵. Беручи до уваги активну роботу митця над обробками українських народних пісень, можна припустити, що музична тканина майбутньої опери мала бути сповнена інтонацій української пісенності, як і створені у той час «Етюди в формі старовинних танців».

На початку 1930-х років В. Косенко писав музику до малих комедійних форм театрального мистецтва – скетчів. Серед них привертає увагу музика до скетчу з єврейської тематики, написана водночас (і, вочевидь, у тісному зв'язку) з обробками єврейських народних пісень для голосу з фортепіано для співаків Сари Фібіх і Михайла Епельбаума. П'ять рукописних номерів із цієї музики⁶ зберігалися в архіві композитора, але до зібрання творів не увійшли⁷. Про тісний зв'язок обробок і музики до скетчу свідчать жанрові й тематичні паралелі. Так, наприклад, сценічній колісковій відповідає обробка пісні «Ај лі лулі», записана 1939 року співачкою Сарою Фібіх, тоді ж її було видано невеликим накладом (750 прим.). «Нове містечко», природно, викликає асоціації з піснею «Дос найе штетеле» в обробці В. Косенка й у виконанні М. Епельбаума (В. Довженко згадує також про грамзапис пісні).

¹ Див.: Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко у спогадах сучасників / упоряд. А. В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1967. – С. 17.

² Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 1 травня 1928 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 228.

³ Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 4 травня 1928 р. // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ, 1997. – С. 8–10.

⁴ Причини цього достеменно невідомі, але можна припустити, що композитор видався тогочасному керівництву не цілком благонадійним, щоб доручити йому музичне втілення цього історичного сюжету, за певної інтерпретації, досить «слизького» з ідеологічного погляду (змалювання одного з найбільш напружених моментів у польсько-українських відносинах, мотив визначення подальшого шляху української нації, неоднозначність і психологічна складність головних героїв твору тощо). Не можна не зважати і на участь Лесь Курбаса у проекті створення опери.

Натяк на конфлікт В. Косенка з однією з провідних музичних організацій тогочасної Радянської України є в листах композитора до дружини, написаних на межі 1928–1929 рр. (Листи В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Дніпропетровська від 21 грудня 1928 р. – 20 січня 1929 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 246–255). Цей же ж період його життя розглянуто у статті О. Таранченко (Таранченко О. Г. Подорож В. С. Косенка на Донбас в аспекті проблеми «інтелігенція і час» // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. – С. 34–39). Про певне напруження у стосунках композитора із владою свідчить і маловідомий фрагмент спогадів А. В. Канеп-Косенко, який не публікувався у попередніх виданнях (Косенко А. В. Воспоминания о В. С. Косенко / А. В. Косенко // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. – С. 19–20).

⁵ «Ось зараз йду у театр “Березіль”, до Курбаса, він вже чекає на мене. В нього треба взяти усі матеріали по “С. Чалому”» (Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 13 травня 1928 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 231).

⁶ За нотографією творчості В. С. Косенка, поданою в нарисі В. Довженка (яка, до речі, є єдиним джерелом інформації про ці твори), номери мали такі назви: «Попрошайка и священник», «Уличная девочка», «Новое местечко», «Шарманщик (колыбельная)», «Танцевальная (Гоп-Рива)».

⁷ Див.: Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 127.

Невідомою залишається досі й подальша доля музики до вистави театру Київського будинку Червоної Армії «Тривога», написаної 1932 року. Цікаво, що створювалася вона одночасно з написанням драматичного полотна. Композитор, колектив драматургів, режисер і виконавці були рівноправними авторами синтетичного музично-драматичного твору¹.

Безпосередньо близькою до опери вважав композитор роботу над музикою до кінофільму «Останній порт» – екранізацією п'єси Олександра Корнійчука «Загибель ескадри». Початковий задум, породжений драматичним матеріалом, був набагато масштабнішим, ніж можливість утілити його засобами тогочасного кінематографа. «Це буде кіноопера!», – мріяв В. Косенко і ретельно добирив в уяві вокальні тембри виконавців². Але до фільму ввійшла лише незначна частина створеної ним музики, кілька разів скорочена й перероблена. Щось із неї згодом було використано в симфонічній картині, яка також, за задумом, мала стати частиною масштабної програмної симфонії. Проте більшість музичного матеріалу так і залишилася невідомою слухачам. Можливо, за більш сприятливих умов, драма О. Корнійчука мала б ще одне визначне оперне втілення.

Близькою до жанру дитячої опери була, за спогадами сучасників, і музика до дитячого новорічного свята, яку створив В. Косенко у середині 1930-х років. Збереглися й увійшли до зібрання творів композитора лише кілька дитячих пісень із неї³. Але більшість номерів, зокрема й спеціально написані для виконання такими видатними українськими вокалістами, як Іван Паторжинський⁴ і Марія Литвиненко-Вольгемут, на сьогодні невідомі. Однак не виключено, що серед кінохроніки й документальних фільмів у відповідних вітчизняних архівах зберігаються записи фрагментів цього твору, здійснені під час прем'єри. Про наявність такого хронікального фільму згадує, зокрема, режисер тієї вистави Микола Вельямінов⁵.

Проте всі названі музично-драматичні твори композитора все ж доцільніше розглядати як окремі етапи на шляху до написання опери «Марина». Проаналізувавши всі попередні оперні задуми В. Косенка, легко дійти висновку, що його повсякчас приваблював оперний сюжет з історико-героїчним забарвленням, з яскравим і глибоким внутрішнім світом персонажів, який потребував би настільки ж детального і суб'єктивного вираження в музичному втіленні, як і світ ліричних героїв його камерно-вокальних творів.

Роботі над «Мариною» передувало захоплення композитора сюжетом із часів Паризької комуни. Його музичне опрацювання вже розпочалося, але, за свідченням А. В. Канеп-Косенко, було припинене тому, що запропонований лібретистом Мільманом⁶ літературний матеріал не відповідав авторським вимогам⁷. Необхідний поетич-

¹ Див.: Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 107, 126; Мартич Ю. Народження пісні / Юхим Мартич // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 117–119.

² Цит. за: Хоменко В. Штрихи до портрета / Віталій Хоменко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 158–160.

³ Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 137; Стецюк Р. Віктор Косенко / Р. Стецюк. – К. : Муз. Україна, 1974. – С. 53.

⁴ Рукопис написаної для Івана Паторжинського «Пісні Діда Мороза», за свідченням Валер'яна Довженка, наприкінці 40-х років зберігався в архіві композитора (Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 137).

⁵ Вельямінов М. Новорічна ялинка / Микола Вельямінов // В. С. Косенко у спогадах сучасників / упоряд. А. В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1967. – С. 144–149.

⁶ Ініціали знайти не вдалося.

⁷ Див.: Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко у спогадах сучасників / упоряд. А. В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1967. – С. 71.

ний текст було взято у Тараса Шевченка¹, і лібрето за мотивами його твору написано за безпосередньої участі композитора. Провідні вокальні партії призначалися для Зої Гайдай (Марина), Марії Литвиненко-Вольгемут (мати Марини) та Івана Паторжинського (дід Карпо)². Особливості вокального і драматичного обдарування цих артистів були відомі В. Косенкові завдяки багаторічній співпраці, творчим і особистим зв'язкам. За багатьма свідченнями, у пам'яті композитора зберігався не лише довершений план майбутнього твору, а й більшість детально опрацьованих номерів опери³. Мабуть, значною складовою їх музики була тендітна, щира і зворушлива лірика, характерна для її автора. Але це лише припущення, нав'яне поетичним описом куточка Ботанічного саду, уподобаного композитором під час роботи над оперою: «<...> Невеличка галявина навколо фонтана, яку високі дерева захищали від міського гомону. Тільки дзюрчання струмків порушувало тишу. Спокій та навколишня природа спричинялися до творчого настрою»⁴. Загострення хвороби завадило роботі, для завершення якої автор потребував, за цього словами, лише кількох місяців.

«Марина» залишилася найвеличнішим твором серед нездійснених задумів В. Косенка. Глибокого музикознавчого дослідження потребує великий за обсягом архів композитора, який містить переважно нотні матеріали. Цілком можливо, що в ньому є багато невідомих українській музичній історіографії ескізів, фрагментів, чернеток та незавершених творів митця, зокрема й таких, що можуть сприяти подальшому висвітленню його діяльності в галузі музичного театру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вельямінов М. Новорічна ялинка / Микола Вельямінов // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 161–165.
2. Дембновецький Ф. Життя моє стало одухотворене / Федір Дембновецький // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 83–89.
3. Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – 140 с.
4. Довженко В. Дещо з автобіографічних бесід / Валеріан Довженко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 202–219.
5. Заява В. С. Косенка від 28 червня 1937 року [Рукописна копія]. – Приватний архів К. І. Шамаєвої.
6. Косенко А. В. Воспоминания о В. С. Косенко / А. В. Косенко // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. – С. 18–26.
7. Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 5–82.

¹ «Марина» була не єдиним задумом щодо втілення на оперній сцені шевченкових рядків. У заяві щодо надання житлової площі композитор писав: «<...> Принялся было я за работу к XX летию октября над оперой “Катерина-кріпачка”, на неизменный текст поэзии Т. Шевченко, Мною и либреттистом были подписаны договоры с управлением по делам искусства» (Заява В. С. Косенка від 28 червня 1937 року [Рукописна копія]. – Приватний архів К. І. Шамаєвої).

² Див.: Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 70–71.

³ Докладніше див.: Довженко В. В. С. Косенко : нарис / В. Довженко. – К. : Мистецтво, 1949. – С. 91; Паторжинський І. Звучать його пісні / Іван Паторжинський // В. С. Косенко у спогадах сучасників / упоряд. А. В. Косенко. – К. : Муз. Україна, 1967. – С. 72, 172; Олійник О. С. В. Косенко : популярний нарис / О. С. Олійник. – К. : Муз. Україна, 1989. – С. 59.

⁴ Косенко А. Пам'ять серця / Ангеліна Косенко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 70.

8. Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Дніпропетровська від 21 грудня 1928 р. – 20 січня 1929 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 246–255.

9. Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 1 травня 1928 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 228.

10. Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 4 травня 1928 р. // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ ім. П. І. аїковського, 1997. – С. 8–10.

11. Лист В. С. Косенка до А. В. Канеп-Косенко з Харкова від 13 травня 1928 р. // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 230–231.

12. Мартич Ю. Народження пісні / Юхим Мартич // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 113–121.

13. Олійник О. С. В. Косенко : популярний нарис / О. С. Олійник. – К. : Муз. Україна, 1989. – 62 с.

14. Паторжинський І. Звучать його пісні / Іван Паторжинський // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 195–197.

15. Стецюк Р. Віктор Косенко / Р. Стецюк. – К. : Муз. Україна, 1974. – 56 с.

16. Таранченко О. Г. Подорож В. С. Косенка на Донбас в аспекті проблеми «інтелігенція і час» / О. Таранченко // Віктор Степанович Косенко: погляд з 90-х років / упоряд. і ред. К. І. Шамаєва. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. – С. 34–39.

17. Фільц Б. Фортепіанна творчість В. С. Косенка / Б. Фільц. – К. : Мистецтво, 1965. – 72 с.

18. Хоменко В. Штрихи до портрета / Віталій Хоменко // В. С. Косенко. Спогади. Листи / упоряд. А. В. Косенко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : Муз. Україна, 1975. – С. 144–160.

Волосатих О. Ю. Віктор Косенко: музика для театру. Нездійшені оперні задуми. Висвітлено діяльність українського композитора в галузі музичного і драматичного театрів, кіно. За архівними й епістолярними матеріалами, спогадами сучасників здійснено спробу відтворити індивідуальний художній метод митця, реконструювати втрачені твори, а також маловідомі творчі задуми.

Ключові слова: творчість В. Косенка, музично-драматичний театр, музика для театру, музика для кіно, музична культура першої половини ХХ століття.

Волосатых О. Ю. Виктор Косенко: музыка для театра. Неосуществленные оперные замыслы. Рассматривается деятельность прославленного украинского композитора в области музыкального театра и соприкасающихся с ней сферах музыки к драматическим спектаклям, киномузыки. На основе архивных и эпистолярных материалов, воспоминаний осуществлена попытка воссоздания индивидуального творческого метода художника, реконструировать утраченные произведения, а также малоизвестные творческие замыслы.

Ключевые слова: творчество В. Косенко, музыкально-драматический театр, музыка для театра, музыка для кино, музыкальная культура первой половины ХХ века.

Volosatykh O. Yu. Viktor Kosenko: Music for Theatre. Unfulfilled Opera Conceptions. The article reviews the work of the famous Ukrainian composer of musical theatre and contiguous with it music for dramatic theatre and film music. The author attempts to recreate the artist's individual creative method on the basis of the archive sources, epistolary and memoir materials. Also his little known artistic ideas are reconstructed.

Key words: Viktor Kosenko's creative work, music and dramatic theatre, music for theatre, film music, musical culture of the first half of the 20 century.